

wadkanovaren.nl

Het Wad en zeekanoën

Kanoën op het Wad, maar algemeen op grootwater, zoals het IJsselmeer, vereist een aparte voorbereiding vergeleken met kanoën op klein zoetwater. Deze site is toegespitst op het Wad, maar veel van daarvan geldt ook voor ander zoutwater en grote waters als het IJsselmeer.

In dit inleidende artikel komen de verschillende aspecten aan de orde die bij het kanoën op het Wad een rol spelen: het weer, eb en vloed, stroming, golven, geulen, zeekaarten, scheepvaart en toegankelijkheid. In andere artikelen wordt dieper ingegaan op de verschillende onderwerpen.

Gebruik van het Wad

Zeekanoën wordt steeds populairder; was het aanvankelijk vooral iets voor avontuurlijke geesten, tegenwoordig ligt het Wad voor de doorsneekanoër die al vertrouwd is met meren en afstanden van boven de 20 km min of meer binnen handbereik, mits hij/zij over een goede conditie en goede kanotechniek beschikt.

Naarmate bovendien de Zeeuwse wateren steeds meer verboden gebied worden voor de zeekanoërs, wordt het Wad het dichtstbijzijnde zoute alternatief. Varen langs de Noordzeekust is voor een keer wel aardig, maar varen naar een eiland of van eiland naar eiland in een door eb en vloed voortdurende veranderende omgeving blijft keer op keer boeien.

Omdat ook de pleziervaart toeneemt op het Wad, wordt het, met name in het zomerhalfjaar steeds drukker op het Wad. Daarom is het van belang dat iedereen zich aan bepaalde afspraken houdt om de diverse, soms tegenstrijdige aspecten en belangen van en op het Wad zo min mogelijk geweld aan te doen. Krijgt een van de belangen een onevenredig gewicht dan zal dat ten koste gaan van de andere belangen, of dat nou is de natuur (vogels, vissen, zeehonden, planten, e.d.), het milieu, de beroepsvisserij, de eilandbewoners, de eilanden en het Wad zelf, de pleziervaart, de wadlopers, de zeekanoërs, de gas- en oliewinning, of wie of wat verder maar belang bij het Wad kan hebben. Dat zal leiden tot een onevenwichtige situatie, die voor irritatie, onvrede en uiteindelijk tot desinteresse zal leiden. Op korte termijn zijn dat één of enkele aspecten en belangen maar op den duur zal het leiden tot aantasting van het huidige Wad.

Een goede afstemming van alle belanghebbenden, waarbij iedereen ook oog heeft voor de andere belangen, is de beste garantie voor behoud van het veelzijdig Wad. Daarom geldt ook voor de kanoër op het Wad: houd je aan de afgesproken gedragsregels: zie [Erecode](#) voor de afgesproken regels in de Erecode "Wad, ik heb je lief" voor het Wad en aan de [rechten en plichten](#) die voor kanoërs gelden

Het weer

Het weer is bij het kanoën altijd een belangrijke factor, maar op zee en het Wad moet je extra op het weer letten. Anders dan bij de binnenwateren kun je bij een plotselinge weersomslag of dreigend onweer vaak niet snel een veilig heenkomen bereiken op het land. Zoek daarom vooraf uit wat voor het Wad de weersverwachting is via de diverse internetbronnen.

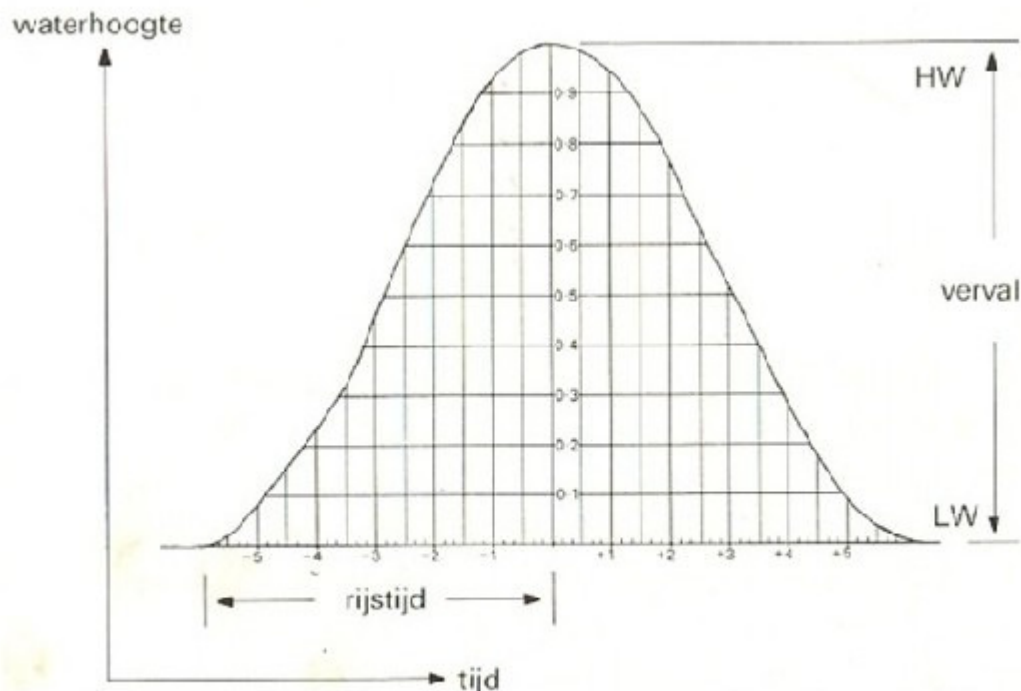
Voor de meest actuele weersinformatie zijn de zeeverkeersposten in Den Helder en op de vuurtorens van Terschelling en Schiermonnikoog het beste adres. Zij krijgen de recentste weersinformatie en kunnen bovendien uit eigen waarneming melden hoe de weersituatie op het Wad is. Je moet je voor het begin van een tocht daarom altijd bij de vuurtoren aanmelden, zodat ze je kunnen waarschuwen als er slecht weer komt of iets anders dreigt. Ook als een watersporter al dan niet terecht bij de verkeerpost meldt dat kajakkers gevaarlijk bezig zijn, is het voor de verkeerpost ook prettig dat zij weet wie er rond varen en hoe ze die kunnen bereiken. Moet je natuurlijk wel zorgen dat je tijdens de tocht je marifoon of anders mobieltje bij de hand houdt en hem ook kunt horen en bedienen als het moet.

Als je op het Wad gaat varen, krijg je te maken met verschillende zaken, zoals de stroming, eb en vloed, de waterdiepte, de golven, de geulen, de betonning, de verkeerposten, de beroeps- en

recreatiescheepvaart en het weer, en dan met name wind, regen, de temperatuur en onweer. Een aantal daarvan worden hieronder besproken.

Eb en vloed

Onder invloed van de eb- en vloedbewegingen stroomt het water elke 6 uur het Wad uit. Na de kentering stroomt het Wad in de volgende 6 uur weer vol. Dit betekent dat je na de kentering de eerste 6 uur de stroming de ene kant uit hebt en na de volgende kentering de stroming de andere kant uit krijgt. Daar houd je bij de planning van je tocht rekening mee, zodat je bij voorkeur zo veel mogelijk stroom mee hebt.



schematisch verloop waterhoogte bij getijbewegingen

De stroming en het verloop van eb en vloed vindt op het Wad op een meer ingewikkelde manier plaats dan op de Noordzee, doordat het water via de gaten tussen de Waddeneilanden op verschillende plekken het Wad in- en uitstroomt. Het Wad wordt bovendien gekenmerkt door de vele platen die bij laagwater geheel of gedeeltelijk droogvallen. De waterdiepte verandert constant onder invloed van eb en vloed, maar wordt ook beïnvloed door de wind.

De stroomrichting en de stroomsterkte hangt samen met het tijdstip tussen hoog en laagwater en of het spring- of doottij is. Daarom is het voor je het Wad opgaat, aan te raden vooraf eerst na te gaan wanneer het hoog- en laagwater is, de zeekaarten en de stromingsatlas goed te bestuderen en een vaarroute uit te zetten.

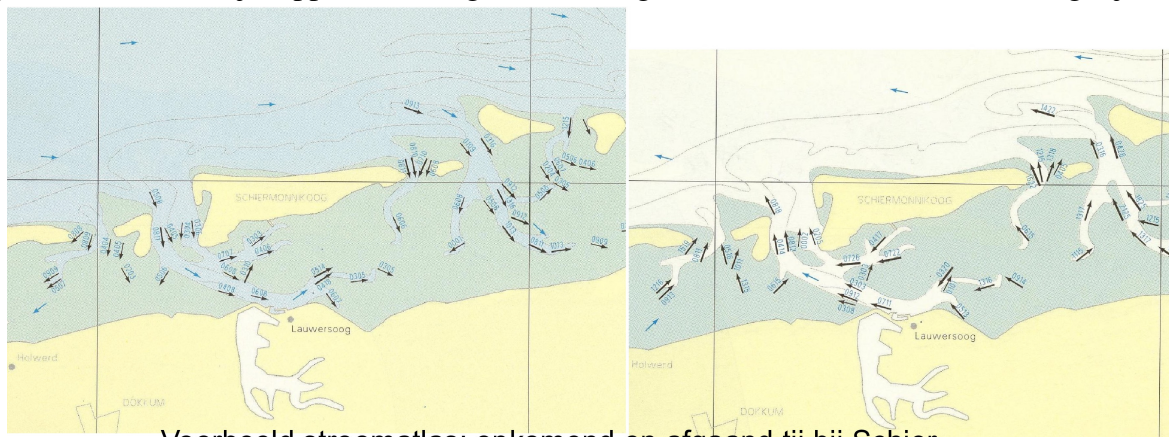
In [Navigatie in de kano op het Wad](#) wordt uitgelegd hoe je voor elk punt op het Wad kunt uitrekenen wat de theoretische waterdiepte, stroomrichting en stroomsterkte op een bepaald moment zal zijn.

Het effect van eb en vloed blijkt bijv. bij het haventje van Noordpolderzijl. Met hoogwater is de geul naar het Wad alleen aan de prikken te herkennen.



Maar met laagwater kunnen zelfs kano's niet door de bijna droogvallende geul. Bovendien moet je bij aankomst in de haven dan bij een meer dan 2 m hoge kade aan land zien te komen (zie de [fotoreportage 'Rottum'](#)).

Het Wad kent vele ondiepe gedeelten die bij laagwater droogvallen en kleine en grote geulen waar doorheen het water af en aan stroomt. Als je een tocht plant, moet je daarom je van tevoren op de hoogte stellen van de tijdstippen van hoogwater en laagwater via stroomatlassen en een getijdetabel.



Voorbeeld stroomatlas: opkomend en afgaand tij bij Schier

Geulen en het tij

Het Wad kent een vrij sterke getijwerking, waar je altijd rekening mee moet houden. De stroom kan zeker halverwege hoog- en laagwater sterk zijn en wisselt om de zes uur van richting (instromend/uitstromend). Kijk bij de planning van een tocht altijd naar de tijdstippen van hoog- en laagwater (zie onder tabellen [laag en hoogwater 2010](#) of op www.getij.nl) en op een stroomatlas naar de stroomsterktes en stroomrichting op de verschillende plekken en tijdstippen. Kijk op de zeekaart naar de waterdiepten. Bij laagwater vallen grote delen van het Wad droog of worden zo ondiep dat er amper te kanoën is. Bepaal op welke tijden je nog over de ondiepe delen kunt varen waar je op je tocht langs wilt. Omdat het water aan weerszijden van de eilanden het Wad in- en uitstroomt, heb je altijd een of meer plekken waar de stromingen bij elkaar komen en waar het het ondiepst is (wantij). Het tijdstip van laag- en hoogwater valt later naarmate je verder naar het oosten gaat.

Branding

Op het Wad kom je geen echte branding tegen zoals je die wel aan de noordzeekant van de eilanden kunt aantreffen. Bij harde noorden wind kan er zoiets als een branding ontstaan bij de noordelijke stranden van zuidelijk gelegen platen en de paar strandjes die je aan de kust kunt vinden.

Golven

Er bestaan twee typen door wind opgewekte golfvelden namelijk: lokaal door wind opgewekte golven (zeegang) en deining. In tegenstelling tot de lokaal opgewekte golven bestaat deining uit

golven die op zee zijn ontstaan en aan de kust niet meer onder invloed van de wind staan en lange afstanden zonder wind kunnen overbruggen. Deining heeft langere golfperioden dan de lokaal opgewekte golven. Echte deining vind je niet op het Wad, maar wel aan de Noordzeekant van de Waddeneilanden en bij de gaten tussen de eilanden.

Op het Wad heb je naast de wind wel de getijdenstromingen die van invloed zijn op de golven. De stroming alleen veroorzaakt niet veel golfslag (stel je maar een stromende rivier voor; daar heb je geen golven), maar bij een tegenstroom concentreren de golven zich in delen met een grotere stroomsnelheid; bij stroming mee gebeurt het tegenovergestelde. Bij wind tegen stroom worden de golven piekeriger en hoger, terwijl bij stroom mee de golven juist lager en vlakker worden. In feite gaat het dan om de relatieve snelheid van de wind ten opzichte van het water: als de stroming 5 m/s is en de wind 7,5 m/s (= dik 4Bft), dan ondervindt het water een kracht die hoort bij een windkracht van 12,5 m/s (=ruim 6 Bft).

De hoogte van de golf hangt ook af van de grootte van het water en de tijd dat het al met een bepaalde sterkte uit een bepaalde richting waait. Hoe langer het traject dat de wind over het water waait (de windbaan), des te meer tijd hebben de golven om hoogte op te bouwen. Hetzelfde geldt voor de periode dat de wind al met een bepaalde sterkte uit één richting waait.

In onderstaande tabel zie je het verband tussen de golfhoogte enerzijds en de windsterkte en de tijd dat de wind al met een bepaalde snelheid uit een richting waait anderzijds:

windsnelheid	windsterkte	duur		duur in uren			
m/sec	Bft	5 min	30 min	1	2	3	max 5
5	3	0,00	0,14	0,22	0,33	0,40	0,60
7,5	4	0,10	0,27	0,40	0,58	0,70	1,40
10	5	0,18	0,40	0,60	0,90	1,10	2,40
12,5	6	0,22	0,57	0,80	1,20	1,60	3,80
15	7	0,28	0,70	1,10	1,70	2,00	5,50

Uit de tabel kun je aflezen je bij windkracht 3 Bft de maximale golfhoogte 60 cm is, dat als de wind opsteekt de golfhoogte kan oplopen naar ca 1,40 m als de wind maar lang genoeg aanhoudt. Gemiddeld neemt de golfhoogte bij toenemende wind per uur met 30-40 cm toe tot uiteindelijk golven van 2 m en meer. Maar als je verstandig bent, zit je dan allang hoog en droog in auto of restaurant.

De snelheid waarmee een golf zich voortplant, hangt samen met de waterdiepte.

Als de hoogte van de golven meer dan 1/6e van de golflengte wordt, beginnen de golftoppen voorover te vallen en vormen ze witte koppen en schuim. Een golf aan de kust begint te breken als de waterdiepte ca 1,5 x de golfhoogte bedraagt.

Golven die van verschillende richtingen komen, bijv. golven die van de kant terugkaatsen, interfereren met elkaar en kunnen een klotsende massa worden: een **clapotis**. Ook als een sterke zijstroom in een sterke hoofdstroom uitkomt (bijv. een hoofdgeul van het Wad in de Noordzee) kan een clapotis ontstaan op lijn waar beide stromen op elkaar botsen.

De zeeverkeersposten van Den Helder, Terschelling en Schiermonnikoog

De zeeverkeersposten van Den Helder, Terschelling en Schiermonnikoog (in de wandeling vaak gewoon "kustwacht" genoemd) vormen een belangrijke voorziening voor zeekanoërs op het wad. Als je in de problemen komt, zijn zij het eerste aanspreekpunt omdat zij het volledige overzicht hebben van wat er op het Wad gebeurt en eventuele acties direct en snel kunnen coördineren. Ook daarom moet je je altijd aan- en bij terugkomst weer afmelden bij de verkeerspost van het desbetreffende gebied.

Voor zeekanoërs is een marifoon geen onontbeerlijke voorziening, maar het is wel handig om er een bij je te hebben omdat je dan op de hoogte blijft van eventuele gebeurtenissen op het Wad en van actuele informatie. Houd er wel rekening mee dat de marifoon een open kanaal is waar iedereen kan mee luisteren. Als je geen bergers of journalisten op je nek wilt hebben, kan een melding per

mobieltje verstandiger zijn.

Scheepvaart

Als zeekanoër heb je op het Wad vrijwel altijd te maken met andere vaarders: de veerboten en de beroepsvaart kun je het hele jaar tegen komen, de plezierjachtjes en zeilboten tref je met name aan tussen april en oktober. Deze schepen moeten zich vanwege de waterdiepte meestal beperken tot de diepere geulen; alleen gedurende de uren rond hoogwater kunnen ze zich permitteren buiten de geulen te varen. Met name vissersboten en zeilboten willen nog wel eens buiten de geulen varen. Als kanoër ben je de voetganger in het waterverkeer. Weliswaar heb je als kanoër voorrang op gemotoriseerde pleziervaart (zie [rechten en plichten.](#)), maar die weten dat vaak niet en zien je vaak ook niet. Zelfs een planksurfer heeft voorrang op een kanoër, maar een kitesurfer heeft dat weer niet. Omdat een kanoër relatief klein en laag op het water zit, zijn kanoërs heel vaak niet zichtbaar voor andere boten (met name als er flinke golven staan). Als je de stuurhut kunt zien, zou in theorie de stuurman jou ook kunnen zien. Beroepsvaart moet je altijd voorrang geven en bijv. bij het oversteken van een vaargeul moet je duidelijk aangeven aan de beroepsvaart dat je niet van plan bent over te steken bijv. door je kano langs de geul te leggen en/of je peddel verticaal omhoog te houden. Vanwege de stroming is het aantrekkelijk om in een geul te varen waarin ook de grote boten varen, maar als regel kun je beter net naast de geul varen om problemen met grotere boten te voorkomen. De randen van de vaargeul worden met rode en groene boeien aangegeven. Kijk in betonde geulen regelmatig om, niet alleen voor oplopers, maar ook of de stroming die bij afgaand water van de plaat afkomt je niet in de geul zet.

Defensie

Bij de Vliehors op Vlieland en bij de kust van het Lauwersmeergebied ten oosten van Lauwersoog kan defensie schietoefeningen houden. Bij de Vliehors met straaljagers en in het Lauwersmeergebied vanaf de grond. Voor de Vliehors geldt dat er niet gevlogen wordt als er onder de kust schepen - waaronder ook kano's - varen. De oefeningen worden dan opgeschort tot de schepen de Vliehors gepasseerd zijn. Het is wel goed je vooraf te melden aan de Vliehors dat je het gebied wil passeren. Krijg je geen gehoor, dan kun je als je je toch aanmeldt bij de verkeerspost van de Brandaris doorgeven dat je langs de Vliehors zult varen.

Toegankelijkheid - bescherming

Het Wad is een natuurgebied en grote delen van de eilanden en het water zijn gedurende een deel van het jaar of soms permanent verboden gebied. Welke gebieden dat zijn staat aangegeven op de zeekaarten; let daar op. Overtreding kan je niet alleen een boete opleveren, je verstoort ook daadwerkelijk de vogels en zeehonden die in die gebieden vertoeven. Bovendien dreigt voortdurend dat als er te veel verstoringen overtredingen zijn, het Wad voor een veel groter deel verboden gebied wordt, zoals nu al bijvoorbeeld voor grote stukken van het Duitse wad het geval is. Dus: misdraag je niet en behoud het Wad als vaargebied voor iedereen!

Wild kamperen is in Nederland verboden, dus ook op het Wad, de platen en de eilanden. Voor het Wad zijn de zgn [Erecodes](#) van kracht, waar iedereen op het Wad zich aan dient te houden.